

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuntopyyntö 22.5.2012, OKM/77/040/2011

Lahden kaupungin lausunto: Toiminnallista ruotsia –lähtökohtia ruotsin opetuksen kehittämiseksi toisena kotimaisena kielenä**Perusopetus**

Ruotsin opintojen aloitus 6. luokalla voi olla oppilaan vieraiden kielten oppimisen kannalta hyvä muutos, mutta toisaalta edellyttää lisävaatimuksia 1.-6. luokkien kouluissa toimivien opettajien osaamiselle. Kelpoisten ruotsinkielien opettajien saaminen 6. luokkien opetukseen voi olla haasteellista kaupunkien nykyiset virkarakenteet ja erilliset 1.-6. luokkien koulut huomioiden. Muutos lisää yhteisten opettajien käyttöä erillisissä 1.-6. luokkien ja 7.-9. luokkien kouluissa. Tällä olisi suotuisa vaikutus yhtenäisen perusopetuksen toteutumiseen opetussuunnitelmallisesti, mutta muutos voi aiheuttaa merkittäviä hankaluuksia koulujen työn suunnitteluun. Tulevaisuuden suunnitelmissa on muuttaa toisen vieraan kielen (A2-kieli) opetusjärjestelyjä. Molemmat edellä mainitut muutokset aiheuttavat lisäkustannuksia koulutuksenjärjestäjille. Muutosten taloudelliset vaikutukset tulee arvioida ja huomioida perusopetuksen valtionavustuksissa.

Raportti osoittaa, että aineenopettajan omalla kiinnostuksella ja innostuksella on suuri merkitys oppimistulosten kannalta. Esitetyn muutoksen toteuttamisessa pitää kiinnittää erityistä huomioita kelpoisten aineenopettajien saatavuuteen 6. luokille ja aineenopettajien osaamisen kehittämiseen toiminnallisten työtapojen suuntaan.

Lahden kaupungissa on mahdollista opiskella ruotsia ensimmäisenä vieraana kielenä 3. luokalta alkaen. Opetus järjestetään keskitettynä yhdessä koulussa ja vuosittain ruotsin valitsee noin 30-40 oppilasta. Teemme yhteistyötä Lahden ruotsinkielisen koulun kanssa ja koko koulu, myös englanninkieltä opiskelevat, saavat näin osansa pohjoismaisesta kulttuurista ja toisesta kotimaisesta kielestä. Lahden kaupungin toimintamalli vieraiden kielten opetuksessa ja kieliohjelma ovat osoittautuneet vahvuuksiksi. Niin sanottujen harvinaisten A-kielten opiskelu on suosittua; opetusryhmät toteutuvat ruotsissa, ranskassa, venäjässä ja saksassa (useita opetusryhmiä eri puolilla kaupunkia). Valtakunnallisessa ohjauksessa ja päätöksissä pitäisi huomioida paikkakunnalla jo tehtyä työtä ja sen ominaislaatuja. Lahden kaupunki kannattaa työryhmän ehdotusta, jossa kielikoulutuksen jatkumoa painotetaan paikallisen tason kieliohjelmassa.

7.-9. vuosiluokkien osalta ehdotetut pedagogiset ratkaisut ja toimintamallit vaikuttavat toteuttamiskelpoisilta. Toiminnallinen kielitaito yhdistettynä oppilaan arkeen lisää kielen oppimisen motivaatiota. Samoin pedagogisesti sopiva digitaalinen materiaali innostaa oppilaita oppimaan huomaamatta uutta asiaa. Digitaalisen materiaalin tuottamisessa tulisi kiinnittää huomiota sisällön vaikeustasoon eri ikäluokilla. Se ei saisi yliarvioida oppilaan tietoja ja taitoja, mutta ei myöskään aliarvioida niitä. Kielikylpyopetus sopii myös yläkouluun. Opettaja- ja oppilasvaihto soveltuu yläkouluihin ja lisää ruotsin opiskelun motivaatiota käytännönläheisenä ja kulttuuritietoutta lisäävänä elementtinä opiskelussa.

Lukio

Ruotsin yo- kokeeseen osallistujien määrä on vähentynyt sen jälkeen, kun sen suorittaminen tuli vapaaehtoiseksi. Jos korkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijavalinnoissa ruotsin ylioppilaskokeen arvosanoista saisi lisäpisteitä, lisäisi se luultavasti ruotsin yo- kokeeseen osallistuvien määrää.

Ylioppilaskoe rajoittaa nykyisellään arkipäiväisen sekä suullistavan opetuksen toteuttamista lukiossa, koska päättökokeessa ei edelleenkään testata suullista kielitaitoa. Tämä on merkittävä epäkohta kielenopetuksen kehittämisen tiellä. Ylioppilastutkintoon pitäisi lisätä suullista ilmaisutaitoa mittaava osio.

Työryhmän huomio siitä, että ylioppilaskoe sekä opetussuunnitelma ovat ristiriidassa keskenään, on oikea. Gaussin käyrästä pitäisi luopua kokonaan arvioinnissa ja jatkaa kokeiden linkittämistä eurooppalaisen viitekehyksen taitotasokuvauksiin. Nykyisellään ylioppilaskoe ohjaa aivan liikaa opetusta.

On tärkeää, että opinto-ohjausta tehostetaan ja että ruotsin kielen tärkeyttä painotetaan etenkin jatko-opintoja ajatellen.

Ehdotukset opetussuunnitelmien ja –menetelmien kehittämiseksi

Suullisuus, kulttuuri ja arki on ehdottomasti saatava korostumaan ruotsin opetuksessa. Ruotsin opetukselle on asetettu samankaltaiset sisällölliset tavoitteet kuin vieraille kielille, vaikka kyseessä on toinen kotimainen kieli ja tämän vuoksi tarpeet ovat erilaiset. Pääpaino pitäisi saada arkiseen kielenkäyttöön sekä arjen palvelutilanteisiin sekä kulttuurin tuntemukseen. Opetuksesta tulisi karsia kielioppia ja pyrkiä kielikylpymäiseen opetukseen, jonka toimivuudesta on paljon näyttöjä.

Kielikylpyä tulisi lisätä ja kielikylpyopettajia pitäisi kouluttaa huomattavasti nykyistä enemmän. Kunnat tulisi sitouttaa kielikylpy- tai ainakin kielisuihkutoimintaan niin, että se olisi pakollista esikoulussa tai jopa aiemmin.

Ruotsin kieleen tulisi saada valtakunnalliset vaihto-ohjelmat nykyisen NordPlus Junior-ohjelman lisäksi.

Hankkeista ruotsin opetuksen tukemiseksi

TOKI- ja Svenska Nu -hankkeiden kaltaiset tukimuodot ruotsin opetukselle ovat tarpeellisia, mutta ne eivät ole riittävästi lisänneet oppilaiden kiinnostusta ruotsin kielen opiskeluun. Opetuksen painopistealuetta tulee muuttaa suulliseen ja saada kieli elämään luokassa. Oppilaille tulee tarjota positiivisia kielikokemuksia opiskelun arjessa.

Finska-ruotsi –verkoston luominen on hyvä ja kannatettava ajatus. Verkoston luomisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota opettajien innostamiseen ja sitouttamiseen hankkeen onnistumiseksi. Suomenkieliset oppilaat kaipaivat kontakteja suomenruotsalaisiin. Kontaktimahdollisuuksia on jo nyt, projektin toteuttaminen ja onnistuminen riippuvat opettajan aktiivisuudesta ja kekseliäisyydestä sekä rahoituksesta.

Maahanmuuttajien ruotsin opetuksesta

Lukioon tulisi saada B3-ruotsin oppimäärä, jota voitaisiin pienten opiskelijamäärien ollessa kyseessä toteuttaa normaalin B1-ruotsin ryhmässä. Suomessa on jo paljon siirtolaisia, jotka haluaisivat opiskella ruotsia lukiossa, mutta heidät on vapautettu kielen opetuksesta eivätkä voi osallistua opetukseen, koska heidän suoritettuaan yhdenkin ruotsin kurssin, kielen oppimäärästä tulee heille pakollinen. Miksi opiskelijoilta suljetaan mahdollisuus opiskella ja hankkia työelämässä tarvittavaa kielipääomaa tilanteessa, jossa heillä itsellään on halu yrittää hankkia ruotsin kielen taitoja?

Ruotsin opetuksen kehittämisestä

Yhteenvedona Lahden kaupunki toteaa, että raportissa esitetyt toimenpide-ehdotukset ovat kannatettavia. B1-ruotsin oppimäärää laajemmat opinnot pitää mahdollistaa perusopetuksen aikana. A2-ruotsin opetukseen tulee saada kohdennettua valtion erityisavustusta ja varhaiset ruotsin kielen valintamahdollisuudet pitää turvata. Ammatillisessa koulutuksessa tulee lisätä käytännönläheisyyttä ja luoda uusia vaihto-ohjelmia keskiasteen oppilaitoksiin. Koulutustarjontaa ruotsin opettajille tulee lisätä. Kielikyllyn tulisi olla mahdollista jokaisessa kunnassa. Kielikylpyopettajien koulutusta tulisi lisätä ja opettajien koulutuksessa olisi hyvä huomioida myös jo viroissa olevien ruotsinopettajien mahdollinen halukkuus kouluttautua kielikylpyopettajiksi. Oppimisympäristöjen kehittämistä sekä tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöä tulisi tukea osana Toiminnallista ruotsia.

Lisätietoja: opetus- ja kasvatusjohtaja Lassi Kilponen, puh. 044 716 1328 ja lukiojohtaja Heikki Turunen, puh. 044 716 1330

Lahden kaupunki

Lassi Kilponen
opetus- ja kasvatusjohtaja

Heikki Turunen
lukiojohtaja